

til, at man må bede den sigtede vælge en anden forsvarer end den han helst vil have. Selv om det er meget vigtigt at sigtede kan vælge den forsvarer han har maximal tillid til, viser erfaringen, at der er ganske enkelte advokater der er så efterspurgt, at der kan gå måneder eller halve år før, at de har tid til at påtage sig et forsvar, ikke mindst hvor der er andre medsigtede – specielt når disse sidder i varetægtsfængsel – vil en sådan forsinkelse være uacceptabel.

Det er straks mere tvivlsomt om der er noget behov for at udelukke en forsvarer af hensyn til sagens opklaring. Indholdet af en sådan bestemmelse vil reelt være det, at politiet mistænker forsvareren for at ville overtræde de pligter, han i forvejen har til ikke at modvirke sagens opklaring. I betragtning af, at forsvareren i så fald indlader sig i noget strafbart og i betragtning af, at han ikke vil kunne virke som forsvarer, hvis han er medsigtet i samme sag, forekommer det ikke nødvendigt at give nogen ny regel på dette område. Den kan kun have et selvstændigt indhold, hvis det er meningen at bringe den i anvendelse overfor forsvarere som på *lovlig* måde modvirker, at der tilvejebringes et belastende materiale under efterforskningen mod hans klient – men et sådant indhold kan naturligvis ikke akcepteres i et retssamfund.

Med hensyn til udelukkelseskriteriet »statens sikkerhed« er der sket en stramning i forhold til justitsministerens oprindelige forslag. Det er præciseret, at en sådan udelukkelse kun undtagelsesvis kan finde sted, og kun i sagen drejer sig om overtrædelse af de særdeles alvorlige forbrydelser, der er nævnt i de to anførte kapitler. Noget andet er, at selv om en advokat måtte have passeret dette kriterium for overhovedet at virke som forsvarer i sagen, er der efter andre af de foreslåede regler mulighed for at begrænse de i alt fald formelt udvidede beføjelser, som forsvarerne i al almindelighed får ved de nye regler. Forsvareren kan således udelukkes fra at blive bekendt med det materiale, der fremkommer under efterforskningen, og han kan udelukkes fra at deltage i afhøringer, konfrontationer eller andre tilsvarende efterforskningsskridt. Som disse regler er formuleret, er det ikke klart hvem der bestemmer om sådanne begrænsninger skal iværksættes. Det er ganske vist retten, der skal afgøre tvistigheder vedrørende forsvarerens beføjelser,

men da retten ikke løbende følger efterforskningen, og da forsvareren normalt ikke vil være bekendt med at der er tilvejebragt andet materiale, end det han har fået eller få åbenbaringer med hensyn til, hvornår afhøringer skal foretages, er der risiko for at retten ikke vil få lejlighed til at tage stilling til sådanne begrænsninger i forsvarerens beføjelse eller dog kun lejlighed til at tage stilling til dem efterfølgende og når skaden for den sigtede kan være sket.

Forsvareren kan også udelukkes fra visse retsmøder på efterforskningsstadiet, men i så fald skal afgørelsen træffes af retten efter politiets begæring.

Disse begrænsninger i forsvarerens beføjelser kan foretages, hvis hensynet til »statens sikkerhed« gør det påkrævet (og af hensyn til sagens opklaring og i et vist omfang også af hensyn til trediemand og/eller hensynet til fremmede magter). I denne henseende er »statens sikkerhed« *ikke* begrænset til sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13.

Det skal ikke udelukkes, at der – set med statsmagtens øjne – kan være sager, hvor det kan være ønskeligt at undgå bestemte forsvarere. Det kan imidlertid ikke være af hensyn til selve sagen og dens forløb – der må de nugældende straffebestemmelser for illoyal modvirken af sagens opklaring, være tilstrækkelig. Der kan derimod godt tænkes tilfælde, hvor det af andre grunde kan være ønskeligt, at en advokat af en bestemt politisk holdning ikke får kendskab til materiale, der vedrører statens sikkerhed. Dette kan uden videre forstås i spionsager – men sådanne forhold kan tilstrækkelig dækkes af kriteriet »statens forhold til fremmede magter«. Det er straks meget vanskeligere at forestille sig situationer, som ikke implicerer fremmede magter, men det har formentlig været Baader-Meinhof problematikken, som justitsministeren har haft i baghovedet, da han godkendte den foreslåede formulering. Der er imidlertid hensyn som er vigtigere og som taler afgørende imod:

For det første vil sådanne sager være sager på grænsen mellem det politiske og det kriminelle. Det er sager, der typisk føres for lukkede døre og derfor sager, hvor hensynet til at sigtede får den forsvarer, han har mest tillid til, vejer tungere end sædvanligt.